

๓. เกรติคขปฎิภาณปัญหา ๓

พระราชชาติตรัสถามว่า "พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าจักเจรจากับข้าพเจ้าได้หรือ ?"

พระเถรเจ้าทูลว่า "ถ้าพระองค์จักตรัสอย่างบัณฑิต, อาตมภาพจักเจรจาด้วยได้; ก็ถ้าพระองค์จักตรัสอย่างพระเจ้าแผ่นดิน, อาตมภาพจักเจรจาด้วยไม่ได้."

ร. "บัณฑิตทั้งหลายเจรจากันอย่างไร ?"

ธ. "เมื่อบัณฑิตเจรจากัน เขาผูกปัญหาไว้บ้าง เขาแก้ปัญหบ้าง, เขาพูดข่มบ้าง, เขายอมรับบ้าง, เขาเจรจาแข่งบ้าง, เขากลับเจรจาแข่งบ้าง, เขาไม่โกรธเพราะการที่เจรจากันนั้น, บัณฑิตทั้งหลายเจรจากันอย่างนี้."

ร. "พระเจ้าแผ่นดินทั้งหลาย ตรัสกันอย่างไร ?"

ธ. "เมื่อพระเจ้าแผ่นดินตรัสนั้น พระองค์ตรัสเรื่องหนึ่งอยู่, ผู้ใดขัดขึ้นก็ลงพระราชอาชญาแก่ผู้นั้น; พระเจ้าแผ่นดินทั้งหลาย ตรัสกันอย่างนี้."

ร. "ข้าพเจ้าจักเจรจาอย่างบัณฑิต ไม่เจรจาอย่างพระเจ้าแผ่นดิน, ขอพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าจงเจรจาตามสบาย, เหมือนเจรจากับภิกษุก็ดี กับสามเณรก็ดี กับอุบาสกก็ดี กับคนรักษาอาการก็ดี ขอพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าอย่ากลัวเลย."

ธ. "ดีแล้ว."

ร. "พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า ข้าพเจ้าจะขอร้องถามได้หรือ ?"

ธ. "ตรัสถามเถิด."

ร. "ข้าพเจ้าถามพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าแล้ว."

ธ. "อาตมภาพวิเศษขนาดวายแล้ว."

ร. "พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าวิเศษขนาดอะไร ?"

ธ. "พระองค์ตรัสถามว่าอะไร ?"

ในเวลานั้น พระเจ้ามิลินท์ทรงพระราชดำริว่า "พระภิกษุของคณีนี้อมีปริชาสามารถจะเจรจากับเรา, และข้อที่เราจะต้องถามก็ยังมียู่มาก, ยังไม่ทันจะถามหมด ตะวันจะตกเสียก่อน, อย่างอย่างนั้นเลย พຽງนี้เราจึงค่อยเจรจากันใหม่ทีในวัง." ครั้นทรงพระดำริฉะนี้แล้ว จึงมีพระราชดำรัสสั่งเทวมันตียอมาตย์ให้อารธนาพระเถรเจ้าเข้าไปเจรจากับพระองค์ที่ในพระราชวัง ในวันพຽງนี้ แล้วเสด็จจากปราสาทสน์ทรงลาพระเถรเจ้าแล้ว ทรงม้าพระที่นั่งเสด็จกลับไป นึกบ่นอยู่ในพระราชหฤทัยว่า "พระนาคเสน ฯ" ดังนี้.

ฝ่ายเทวมันตียอมาตย์ ก็อารธนาพระเถรเจ้าตามรับสั่ง, พระเถรเจ้าก็

รับจะเข้าไป. ครั้นล่วงราตรีนั้นแล้ว อมาตย์สี่นายคือเทวมันตียอมาตย์ หนึ่ง อนันกายอมาตย์ หนึ่ง มังกุ
รอมมาตย์ หนึ่ง สัพพทินนอมาตย์ หนึ่ง เข้าไปกราบทูลถามว่า "จะโปรดให้พระนาคเสนเข้ามาหรือยัง."
เมื่อรับสั่งอนุญาตว่า "นิมนต์ท่านเข้ามาเถิด." จึงทูลถามอีกว่า "จะโปรดให้ท่านมากับภิกษุสงฆ์ที่รูป."
เมื่อรับสั่งว่า "ท่านประสงค์จะมากับภิกษุสงฆ์ที่รูปก็มาเถิด." สัพพทินน อมาตย์ จึงกราบทูลว่า "ให้ท่าน
มา

กับภิกษุสงฆ์สักสิบลรูปหรือ ?" ก็รับสั่งยืนคำอยู่ว่า "จะมากี่รูปก็มาเถิด." สัพพ
ทินนอมาตย์ทูลถามและตรัสตอบดั่งนั้นถึงสองครั้ง, ครั้นครั้งที่สาม สัพพทินนอมาตย์ทูลถามอีก จึง
ตรัสตอบว่า "เราได้จัดเครื่องสักการไว้เสร็จแล้ว, จึงพูดว่า "ท่านประสงค์จะมากับภิกษุสงฆ์ที่รูปก็มาเถิด
, แต่สัพพทินนอมาตย์ผู้นี้พูดไปเสียอย่างอื่น, เราไม่สามารถจะถวายโภชนทานแก่ภิกษุทั้งหลายหรือ."
ครั้นตรัสดั่งนี้แล้ว สัพพทินนอมาตย์ก็เก้อ มีอาจุทูลอีกได้, จึงอมาตย์อีกสามนายไปสู่สำนักพระนาค
เสนเถร

เจ้าแล้ว แจ้งความว่า "ข้าแต่พระเจ้าผู้เป็นเจ้า พระราชามีพระราชดำรัสว่า 'พระเจ้าผู้
เป็นเจ้าประสงค์จะมากับภิกษุสงฆ์ที่รูปก็มาเถิด.'" ในเวลาเช้าวันนั้น พระนาคเสนเถรเจ้าครองผ้าตาม
สมณวัตรแล้ว ถือบาตรจีวรพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์แปดหมื่นสี่พันรูป เข้าไปสู่พระนครสาครราชธานี.